

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnokai —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

A káté-reformhoz.

Évek hosszú során át általános a panasz káténk tarthatatlanságáról. Legjobb tanítóját: ezt azok, kiknek hivatásuk a hittan tanítása az iskolában: a hitoktatók. A hitoktatóktól eredményt követelnek, különösen az intéző körök, de arról legkevésbé gondoskodnak, hogy a kívánt eredmény eléréséhez szükséges eszközökkel rendelkezzenek. Szerény véleményem szerint a tankönyv volna a legelső eszköz, melylyel jelenben a hitoktatás ügyét előmozdítani lehetne. De éppen ebben a tekintetben a legkevésbé történik — talán semmi. Vannak ugyan káténk, de azok tarthatatlanságáról mindenki meg van győződve, s mégis úgy vagyunk vele, mintha ez a szükséglet nem is léteznék. Vajon ki itt a hibás? a hitoktatók-e, vagy más — nem akarom feszegetni, csak azon kérelemmel bátorodom e b. lap hasábjain azokhoz fordulni, kikhez tartozik, ne engedjék ez ügyet feledésbe menni; ne elégedjenek meg a panaszok meghallgatásával és felhozásával, hanem a sok vajadás után intézkedjenek e kérdés mielőbbi megoldásáról és az égető szükségén segítsenek.

Legkevésbé akarom magam ebben a tekintetben olyanak feltüntetni, ki talán valami irányadó eszmékkel akarnék fellépni, de mint hogy az eszmék szabadságát éljük, legyen szabad nekem is véleményemet nyilvánítani.

Az első, hogy káténk a gyermekek felfogásához, az észszerűséghez s a nyelvi viszonyokhoz képest átalakíttassék. Nem foglalkozom ez eszmével bővebben, mert ez már számtalanszor volt tárgyalva az egyházi és didaktikai lapok hasábjain.

A második, hogy az egész országra szóló egységes katekizmus szerkesztessék, mert csak az egyöntetű tanítás által lehet az általános sikert biztosítani. Sokan vannak ugyan azon nézetten, miszerint jó volna, ha minden egyházmegye, úgy mint Német- és leginkább Bajorországban, saját katekizmusmal bírna, a mint azt nem régen egy lapban olvastam: ha van esztergomi, egri katekizmus, mért ne lehetne kalocsai is? Éppúgy kérdezhetném én is: ha ezek vannak, miért ne lehetne besztreczébányai, nyitrai, szepesi stb. katekizmus? Azt hiszem, hogy minden egyházmegyében akadnak egyháziak, szakavatott hitoktatók, kik képesek volnának az egyházmegye nyelvi és nyelvi viszonyait tekintetbe véve, egy megfelelő katekizmust megszerkeszteni. De míg ez által a partikuláris hitoktatás nyerne, addig általánosságban sokat

veszítene. Különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a gyermek nem mindig egy és ugyanazon intézetben nyeri kiképezését, sőt különösen azok gyermekei, kik manapság tudvalevőleg legkevésbé törődnek a vallással, a hivatlanokok — tisztelet a kivételeknek — az ország egyik részéről a másikra áthelyeztetnek s gyermekeiknek egy és ugyanazon évben háromféle tankönyvet is kellene használni, ott eredményt elérni vagy egyáltalában lehetetlen, vagy legalább nagyon nehéz volna. Ugyanezt látjuk még a középiskolákban is, a hol fejlettebb ifjakkal van dolgunk, éppen azért, mert az intézeteket változtatják s mindenütt más és más, ámbár folytatólagos tankönyvet használnak, a hittan a legnehezebb tárgynak tartatik. Hogy ne járna nehézséggel ugyanezen körülmény fejletlen gyermekeknel, kiket minden legkisebb változtatás is zavarba hozhat. S ha a hitoktató saját tankönyvéhez s methodusához akarja szoktatni az idegen iskolából jött gyermekeket, ez először is időt rabol a többi gyermekek rovására, másodsor sokat levon a tárgy szentsége és tekintélyéből. Azt hiszem jelen tapasztaláson alapult véleményemet minden a városban működött vagy működő hitoktató osztani fogja. Hivatkozom boldogult Haynald Lajos bíboros érsekre, ki az egységes kátét illetőleg ezeket mondta: „Ha a püspökök egy az egész magyar egyházra vonatkozó katekizmus alakjára nézve megegyeznek, azt haszonnal lehet életbe léptetni. De minden más részleges intézkedés többet ártana, mint használna a magasztos czélnek“. (Kath. Hitoktatás 1887. aug.)

Továbbá szükségesnek tartanám, ha a magas püspöki kar, egy egységes tantervet is készíttetne, azon czélből, hogy azt minden egyes akár önálló, akár plébános-, akár káplán-hitoktató szigorúan szem előtt tartsa. Van ugyan most egy általánosságban kötelező püspöki tantervünk, de sajnálattal legyen mondva, sok helyütt nem vétetik figyelembe. Természetes, hogy a tantervél az osztatlan iskolákat is kellene tekintetbe venni, a menyiben az osztatlan iskolában nem lehet annyit követelni, mint az osztozt tanításnál.

Még egy nevezetes körülményre akarok utalni, melyet az új katekizmus szerkesztésénél nem szabadna figyelmen kívül hagyni s ez az, hogy alapul véve a magyar katekizmust, „szórol-szóra“ fordíttassék le a többi Magyarországon használt nyelvekre.

Ha jelenleg magyar katekizmusaink sem kielégítők, annál inkább lehet ezt mondani a fordításokról. De feltéve, hogy magyar katekizmusaink jók is volnának, a fordítások

s még rosszak, mert sem szó szerint, sem a beosztás, sem a kérdések számára nézve meg nem egyeznek a magyar szöveggel. Nem volna ez oly nagy baj egy nyelvű iskolában, de annál nagyobb a polyglott iskolákban. Már pedig manapság majdnem minden rendezett iskolánál a gyermekek egy része, a jobb felfogásúak, az anyanyelv mellett még a magyar nyelvet is értik s a hittant is ezen a nyelven használnak tanulhatják. A gyermekek egymás nyelvét értve, azon körülmény, hogy egyik-másik társuk másképp tanulja (nem értem a nyelvet, de a szöveget) az előtte még mindig legszentebbnek tartott tárgyat, a gyermeküket legszentebb érzelmeikben zavarja meg s a tárgy tekintélyéről sokat leront. Így történt velem is egy polyglott — magyar, német, — iskolában. Előadván a hittant a második elemi osztályban, a magyar katekizmus szerint hat főigazságot tanítottam, holott a más katekizmusban csak öt s részben más főigazság van felsorolva. Erre egy magyar tanítvány gyermek azt kérdezi tőlem: tisztelendő ur, miért tanulnak mások csak öt főigazságot s nekünk hatot kell tanulni. Természetes, hogy a hitoktató segíthet magán, de tessék elhinni, hogy a tankönyv javítása, nemcsak magának a tanítványnak, melynek hibátlannak szentnek kellene látszania a gyermek előtt, de maga a tárgy tekintélyének rovására is történik.

A nyelvezetet illetően arra kellene törekedni, hogy szabatos s könnyed legyen. El kell kerülni minden nehézkes kifejezést a mondattani, nyelvtani és helyesírási szabályok szigorú szemmel tartása mellett. Ugyanezt jegyzem meg a fordításokról is, nehogy a katekizmusok jelen időben a szógyártással érthetlenségig menő szláv irodalom szótára, hanem a nyelvtani szabályokat tekintetbe véve, a tiszta népi nyelven eszközöltessenek.

Azt hiszem, e b. lap olvasónak nézetével találkozom, ha azon nyílt kérelemmel járulok a nagyméltóságú püspöki kar elé, ama püspöki kar elé, melynek ádozatkézsége a közművelődési célokra az egész világot páratlan, ne vonná meg erkölcsi és anyagi támogatását eme általános szükséglettől, s eszközölje ki az Isten dicsősége s az annyira fontos hitoktatás emelésére, hogy a katolikus gyermekek mielőbb egy megfelelő egységes katekizmust bírassanak.

H o l b a y.

Az ének tanításáról a népiskolában.

A szív és jellem fejlesztésére és a kedély nemesítésére jelentékeny befolyással van az ének. Az ének sokszor nem egyéb, mint a lélek gondolkodásának kifejezése.

Ha lelkünket Istenhez akarjuk emelni, semmivel sem tehetjük oly hatványozott alakban, mint az egyházi szent ének által. A lélek és a test összhangzó vidámsága igen sokszor akaratlanul énekre gyulasztja keblünket. A fájdalmakat és szenvedéseket is csak ének által lehet kellőképpen kifejezni. A népek is sokszor ének által adnak nemzeti erzületüknek kifejezést. Az ifjak, az élet virágai egy-egy népdal hatása alatt tánczra perdülnek, képzeletük a jövő boldogság bájolába merül, s lelkük kellemes mámorral telik el. Az öregek ifjúkori boldogságuk kellemes emlékeit utítják föl, s ennek kellemes vagy kellemetlen hatása alatt könnyeket hullatnak.

Az egyházi szent énekek mindenkinél szívét mennyei érzelemre gerjesztik. Kinek szívét hagyhatná érintetlenül egy

„Meny, föld, tűz, víz, levegő, ég“ vagy „Lelkem te hozzád vagy óh Istenem“ című ének elzengése?

S míg ezek lelkünket Istenhez emelik, e mellett bennünket gyönyörködtetnek, Hisz lehet e kellemesebb szórakozása az embernek, mint pl. a szép esengő női hangok összhangzó harmóniája? S ha ez így van az embereknél, bizonyára így van a természetben is, mert a madarak is szép énekeik által teszik kellemessé a ligeteket és berkeket, a mezőket és erdőket. Már ennek ballása a mindenség hatalmas Ura bámulandó alkotására ragadja lelkünket, annál inkább a természet koronáját képező emberi hangok kellemes akkordjai.

Ily nemes hatása lévén a szép énekek a test és lélekre egyaránt, senki nem vitathatja el azt, hogy az ének tanítása van oly fontos, mint bármely tantárgyé. Ugyanezért annak tanítására kiváló figyelmet kell fordítanunk, s lehetőleg tanítónk beosztásával és felhasználásával oda törekednünk, hogy azt mentől nagyobb tökélyre emeljük, s hogy a gyermekek éneklő képességeit minél jobban kifejlesszük.

E végett a következőket kell szem előtt tartanunk.

1-szor. Mindig a könnyebb dalokról térjünk a nehezebbek betanítására; ez által azt érjük el, hogy tanítványainkat az ének által nem erőltetjük meg. A mi később az ő hangjuk fejlődésére befolyással lehetne. Sem unalmassá nem válik tanításunk. Már az eredmény szempontjából is kívánatos ennek szem előtt tartása.

Mert miként a gyakorlatból tudjuk, sokkal könnyebb 4—5 darab egyszerűbb dallamot betanítani, mint egy nehezebbet. S mert a könnyebb dalok fejlesztő hatása alatt fejlődik hangképessége a gyermeknek oda, hogy a nehezebbeket is képes legyen betanulni.

2-szor. Az ének szövegére is nagy figyelmet fordítsunk. S minthogy a tanterv a népdalok tanítását is fölveszi, itt kiváló figyelemmel legyünk, hogy az egyes népdalok oly, a gyermek felfogásához alkalmazott szöveggel legyenek ellátva, a melyek az ártatlan szíveket meg ne mételeyezzék. S ha ezt figyelembe vesszük, akkor népdalaink valóban kellemes hatással lesznek; s fejlesztőleg hatnak a gyermekek énekére. S ezen kívül a tanítónak hasznos tananyagot nyújtanak.

3-szor. Az ének szövegét, mielőtt a dallam betanításához fognánk, meg kell magyarázni, értelmezni. S ez fölülte fontos; melyhez még mindig arra kell törekedni, hogy a dallamnak a lélekre hatását is mindig átérezzék. Ezek végett szükséges mindig, mindkét irányban a gyermekek figyelő tehetőségét fejleszteni, s a kedélyökre befolyást gyakorolni. Mert csak így lehet ezen tárgy tanítása is az életre kiható, hol a gyermek legtöbbször magára van hagyatva, képes lesz önmagát tovább fejleszteni; tanításunkat csak így lehetünk képesek a száraz gépiességtől megmenteni. A mindennapi életben gyakran tapasztaljuk — miszerint az ének fájdalom — sokaknál oly gépiességgé fajul, mely a lélekre semmi benyomást nem képes gyakorolni. Arra vigyázzunk tehát, hogy ettől megóvjuk tanítványainkat, mert így énektanításunk is célját veszthetné.

4-szer. Énekeltes közben mindig vigyázzunk, nehogy egyik vagy másik tanítványunk száját félre huzza, vagy fogait összetartsa s ez által hamis hangokat ejtsen ki, a mi leginkább igen magas énekeltesnél szokott előfordulni. A

tanító tapintata meg tudja annak hatását állapítani, meddig lehet egyes gyermekekkel fölénekelteni.

Vigyázzunk tehát, mert ha előbb említetteket megszokják, igen nehéz lesz attól elszoktatni. A rikácsoló vagy kiabáló éneklés is zavarólag hatván, ezt sem szabad megszenvednünk.

5-ször. Az ütemezésekre is vigyázzunk s azt mindig magunk eszközöljük, nem szabad megengednünk, hogy a gyermekek is üteményezzenek. Azért azonban igen sokszor megtörténik pl. egyes indulók dalolása alatt, hogy az összes gyermekek lábait akaratlanul indulatba (mozgásba) jönnek. S ki lenne oly szívtelen, hogy nekik ezen ártatlan örömet megtiltani? Nem is szabad ezt tennünk, hiszen éppen az a célunk, hogy az ily dalok által fellelkessük. S ha tanítványaink lankadnak, s ha a figyelmezők fölmondta szolgálatait, ilyenkor tanóra közben egy-egy vig dal elzengése visszaadja testüknek korábbi ruganyosságát s lelküknek a kellő éberséget.

6-szor. A tananyagának megválasztásánál I-ső osztályban 6 hang terjedelemig, II. osztályban egész 6—8 hang terjedelmig, a III. osztályban 7—8 hangterjedelemben, a IV-től VI-ik osztályig az oktáván felül is terjeszkedve énekeltehetünk. Természetesen erre befolyással van a rendelkezésünkre álló idő, mely sajnos oly kevés, hogy azon 1 óra alatt, a mely a tantervben, az énektanításra van szánva, lehetetlenség a tanterv kívánatának megfelelni. De ezen segíthet a tanító buzgalma, a ki az éneket nem csak az előirt időben, hanem minden kínálkozó alkalommal gyakorolhatja. Így az egyházi énekek betanításával a templomban is alkalmunk van őket folyvást gyakorolni. Egyes kirándulások és ünnepélyek alkalmat böven nyújtanak az éneklésre.

7-szer. Nemesak karban, hanem kisebb csoportok és egyesek által is énekeltesünk. S a felvett énekeket jól be kell gyakorolnunk, hogy bárhol képesek legyenek azt megkezdeni.

Végül törekedjék minden tanító oda, hogy iskolai hatósága, az iskola számára, lehetőleg egy harmóniumot szerezzen, a melynek segítségével megkönnyebbül az énektanítás.

Ezek elmondása után óhajtom, hogy úgy magunk, mint tanítványaink az énekekben gyönyört és örömet találjunk.

Pál Ferencz,
kincstári tanító.

A bányavidéki róm. kath. esp. kerület plebániáinak rövid története.

Írja: Kovács Gyárfás.

E. Zalahna. 6. Az iskola. A plebániái levéltár az 1848 évben tűz martalékává válván, nemesak a plebániát, hanem az iskolaügyeket érdeklő igen sok fontos okmány is elégett. A lángok martaléka lett tehát az 1822 évi Szepesy-féle — és az 1830-adik évi Kovács Miklós-féle Decretum Can. Vis. okmány is. Miért is „ut praeteritorum memoria existat“ — Fogarasy Mihály püspök 1868. évi püspöklátogatási okmányában Raekker András akkori lelkésznek kötelességévé teszi, hogy említett decretumokat kikérve a püspöki hivataltól, másol-

tatná le a plebániát érintő egyéb fontos iratokkal egyetemben. Azonban ezen rendelet végre nem hajtva: e plebániá multját élénk táró régebbi adatokkal a levéltár nem valami gazdag. — Így állunk az iskolaügyet érintő okmányokkal is. Mert mindaz, mit itt feltalálhattam az iskolára vonatkozólag: csak a „Protocollum Regii Gymnasii Zalahnensis“ — melyet Bodnár Lajos plebános a forradalom alatt a pinczében rejtett volt el — azután a Fogarasy-féle — Decr. Can. Visitationis okmány — és Raekker „A zalahnai plebánia rövid történeti vázlatából“ áll.

Ezen okmányok alapján emlékszem meg a zalahnai iskolaügy multjáról — az elemi és gymn. iskolákról. És pedig jelenleg csak a normalis iskoláról, mert a gymnasiumot később külön pont alatt tárgyalom.

Az elemi iskolai ügy a forradalom előtt virágzó volt. Az iskola helyisége a jelenleg sétatért képező területen volt, egy fedél alatt a gymnásiummal. (Decr. Fogarasyanum.) De mert ezen épület emelését I. Ferencz császár és apostoli király csak az 1817-ik évben igéri s az 1820-ik évben valószínűleg világos, hogy már előbb kellett lenni egy más iskolai helyiségnek annálisinkább, mert „Scholae Zalahnensis exordium summere cum initio mensis Novembris anni 1790 industria Reverendissimi Domini Francisci Xav. Hene Cathedralis Ecel. A-Carolinensis Canonici et Parochi Zalahnensis sub felicissimis auspiciis Leopoldi II.“ (Protocoll. Gymn.) Sőt mert Hene Constantin minorita atya — ki 1824. november 3-án halt meg — 44 esztendeig szolgált a zalahnai nevelésügynek, mely nagy idő első éve 1780-ra esik és ő mint a zalahnai normalis iskolák igazgatója is szerepel — még fiatal éveiben: ezek nyilván arra következtetnek, hogy már 1780-ban külön népisk. igazgatósági hatóság alatt működő iskolák voltak, de ugy látszik csak bérelt helyiségben, mert mint említém a középtanoda és elemi iskolának 1848-ban elpusztult kincstári közös épülete csak 1820-ban emeltetett. (Protocoll. Gymnasii.) A forradalom után, mint Raekker mondja — „két évi tartama alatt nomád életű volt az iskola — hol egy roskatag felhagyott próbaházban, hol egy másik szűk hajlékban lelve fel tanyáját mig nem 1852 évben megállapodott. De akkor sem egy iskolának szánt czélszerű épületben, hanem csak egy nagyobb szerű aerariális épületnek — mely még két hivatalnoknak szolgált lakásul — egy elég tágas szobájában helyeztetvén el.“ — Legújabb időkben államiskola szerveztetvén, az gondoskodik iskola helyiségéről.

1835-ig mindkét nemű gyermekek két férfi tanító vezetése alatt voltak. Említett évben külön leányiskola szerveztett leánytanítónő vezetése alatt. Az első (fő) tanító a kántor volt.

A forradalom után a szegénység folytán — a második fitanító állás megszűnt. Csak a kántor és leánytanító vezették az iskolákat. Előbbi, mint tanító „a kir. gazdasági helyi pénztárból kapott 241 frt 50 krt., mint kántor és orgonista 126 frt. o. értékben, s mert a 2-ik tanító helyét is pótolta kapta, mig³ (1858 óta) a másodtanító fizetését is 50 conv. ezüst frtban. (Recker).

A tanítónő fizetése 160 conv. ezüst forint, 60 conv. szálláspenz és két öl tűzifából állott, tehát annyiból hogy elég az éhenhalásból. Azért Recker szerint mellékkeresetek — zongoraórák adásával segítettek magukon a tanítónők.

Az 1891—92. tanév óta a katolikus érdekek megóvása mellett léteznek a mostani két nemű államiskolák. Tanítóul a kántor-tanító átvettették.

A tanylevel régen — mint a kincstári iskoláknál szokás volt — a helyi viszonyokhoz alkalmazkodott. Most kizárólag magyar.

7. *Népesség.* E plebániának is, mint általában a többi itteni kincstáriaknak is — eredeti törzsnépessége magyar és német. A forradalom előtt a hívek lélekszáma az 1200-at meghaladta (Recker). „De — mondja ugyan ő — 1848. év október hó 23-án, még mielőtt a forradalom kiűtött volna, a zalathnai bányahivatalnokok — egy néhányat kivéve — sok más magyar ajkú iparosokkal — azok nejei és gyermekeivel együtt, körülbelül mintegy 700 lélek, Preszáka nevű falu közelében a fellázadt oláhok által legyilkoltattak.“ Azóta tehát a statisztika úgy szólva csak felét tárja elénk a hívek említett régi számának. Az 1882. évi népszámlálás szerint katolikus 658 volt, 1892-ben pedig 628. A különbséget a bányamunkások és hivatalnokaik időnkénti helyváltoztatásaikban keresendő. Egyébiránt a magyar nemzeti érzület kedvező jelenségére vall azon körülmény, hogy míg 1882-ben 2662 összes polgári népességből csak 659 vallá magát magyar ajkúnak: 1892-ben már 723-mal találkozunk, mi ez előbbi évtized 169 lelket tevő németajkúak nagy részének az utóbbi évtizedben való megmagyarosodását jelenti, mert az 1892 évi népszámlálás már csak 84 német ajkút tüntet fel, mi a jelenleg éppen háromszorta több románság nagy abszorbeáló képességével szemben jeles eredmény és magyar egyházak és iskolák hazafias irányu működésére következtet.

8. *Missió.* Miket e pont alatt az előbbi plebániáknál felhoztam, itt is csak ugyanazt mondhatnám, mert a bányavidéki plebánosok küldetése mind a vallási, mind pedig nemzeti ügyeinket illetve csak ugyanaz lehet, eszközeik is e célekből azonosok. Itt azonban a vallás és nemzeti érzület ápolása és fentartására van a papi hivatásos buzgóságon kívül más eszköz is. És ez a szegények azon állapotában leendő fel, melyet kizárólag zalathnai szegények istápolására, mint az alapítványoknál is említém — Hene Constantin, Benkő János és Rácker András raktak össze s mely jelenleg összesen 4304 frt és 50 kr képvisel. (Rov. kim. 1890.)

Ezen alapítványok rendeltetését a szorosabb értelemben vett anyagi segedelmezéseken kívül magasztosabb — vallási és nemzeti érdekek keltése és fejlesztése is lehet használni, még pedig úgy, ha az alapítványi kamatok kiosztásánál különös tekintet fordítatik a segélyezendők vallási és nemzeti érzületének milyenségére is. Ezen célzat mellett a szegény alap kamatai nemcsak a szorosabb értelemben vett természeti szükségletek és igények kielégítésére szolgálnának, hanem ösztöndíjai a szegények — kivált Hene Constantin szándéka szerinti — vallás és nemzeti irányu törekvéseik és elért eredményeiknek. Ez utóbbi esetben aztán, hogy a példa hasonló, a segélyezésnek bizonyos időben és ünnepek megtartásával kellene megtartatnia, hogy a szegénység már a segélyezés alakisága által lelkesedést nyerjen és szívósabb ragaszkodást, vallása és nemzetéhez, melyek az ő érényeit jutalomra méltatták. Ily módon lendítve lenne még az ipari nemesebb ámbicziókon is, hisz a Hene Constantin-féle mint legnagyobb szegényalap: éppen a szegényebb iparosok buzdítása és jóllétének emelésére céloz. Ily indokok mellett lehetne

hát a merő fizikai segélyezést ideálisabb burkolatba is vonni s hiszem, hogy az általam érintett ezen segedelmezési módszer nem lenne célvesztett kísérlet, hanem üdvös eredményekre vezető humanus és hazafias szellemű ténykedés!

9. *Irodalmi élet* külső nyilvánulatával e plebánia körében csak Hene Ferenc és Stárker József (1833—1838) tanár és káplán részéről találkozunk. Előbbi egy „Beitrag zur dacsichen Geschichte, Hermannstadt“ című művet írt; utóbbi pedig „Kurzer Abriss der Geschichte der k. k. Zalathnaer Schulen Cibinii 1836“ ezimmel az itteni iskolákról történelmi vázlatot és egyéb apróbb alkalmi munkákat írt; de nagyrészt nyomtatatlan maradvány a gymnasiumi könyvtárral egyetemben a forradalom alatt a tűz martalékaivá lettek. —

10. *Könyv- és levéltár.* E plebánia könyvekben nem gazdag; mert az 1848 évi október hónap 23-án volt nagy égés martalékaivá lettek az az előtti fundus instructust tevő könyvek. Azóta a könyvtár némi magvát a Raecker hagyatéka vetette meg.

Fogarasy püspök, tekintetbe véve a parochiai könyvtár hasznosságát és szükségességét, intézkedik, hogy: „pastor animarum pro officii sui commodo et grata successorum memoria, libros theologicos pro bibliotheca parochiali comparare eonetur, quo sic igne consumptae 1848 parochialis bibliothecae haud exiguae defectus paulatin compenset. (Decr. Vis. XXI) —

A könyvekhez hasonlóan sors érte a levéltárt is, mert a forradalom előtt elpusztult. Az új 1849 végén kezdődik. Egyetlen történelmi jellegű levéltári irat a Fogarasy Mihály erdélyi püspök által 1868 évben kiadott „Decretum Visitacionis Canonicae pro parochia Zalathna“ című okmány és Raecker Andrásnak „A zalathnai plebánia rövid történelmi vázlata“ — szintén kézirat. De mindezeknél nevezetesebb és az itteni volt középtanodára érdekes adatokat tartalmazó történelmi becsü kézirat: a „Protocollum Regii Gymnasii Zalathnensis ab exordio ejusdem anno 1790“, melyet az 1722 évtől vezetni kezdett Matrikulákkal együtt Bodnár plebános — a pinczében elrejtve mentett meg a lángoktól. —

(Folyt. köv.)

Biztos existencia.

Láttak már önök beduint? — Én már láttam. A beduin olyan ember, vagyis inkább olyan néptörzs, a melyik időről időre felszedi a sátorfát és ha ideje van, mutogatja magát az állatkertben. Ezek a beduinak jellemző tulajdonságai. Ismertem egy embert, akire teljesen ráillenek ezek a jellemző tulajdonságok. Fránya Péternek hívják, különben helyettes irodagyakornok. Csinos fekete bajusza van és hatalmas, mellig érő szakállja. Ez utóbbit azért növesztette meg akkorára, hogy hitelezzenek rá; meg hogy legyen alapja, mikor a saját szakállára valami vállalatba fog. Mert voltak már neki vállaltai is, még pedig több rendbeliek. Először bornemissza-egyletet akart alapítani. Volt már vagy negyven tagja, mikor rájöttek, hogy az alapító a tagdíjakat — eliszta. Nem volt más menekvése, mint kerekelt oldani. Azután fodrász-üzletet nyitott, nyolcz fősével, hat beretvával és két kompanistával; de miután túlságos buzgalommal fésülte meg embereit, különösen a kompanistáit, innen is meg kellett ugrania. Azután népszónok lett. Hirdette a szocialismust és elkezdte a munkások elnyomatásán havi ötven forintokért. De miután a vagyonfelosztás elvét egész a betegsegélyző

egylet kaszájág vitte, megszökés lett a vége. Fránya Péter egészen beleszokott abba, hogy olyan életet folytasson, mint egy beduin, vagyis mindenhol felszedi a sátorfát. Még abban is megegyezett velük, hogy ő sem vett soha bucsut a kapuféltől. A beduinok ezt azért nem teszik, mivel Arabia sivatagjain nincs divatban a kapuépítés, Fránya Péter azonban azért nem teszi, mert nála a bucsuzás nincs divatban. És hogy tökéletesen beduinmá legyen, ő is az állatkertbe járt magát mutogatni. Csak hogy míg az igaziak a nyarat szemelték ki erre a célra, Fránya Péter télen mutogatta ott magát, t. i. az állatkerti jégpályán.

Gyönyörűen koresolyázott. Majd nyílként repült egyenesen tova, majd merész ívekben hajlongva járta körül a havas jeget, majd ismét a képtelenségig merész figurákkal ejtette bámulatlába a nézőket. Dombokat ugrott át, lékeken eszött keresztül, félában járta körül a tavat, betűket, monogramokat rajzolt a zuzmarás jégre, szóval túlszárnyalta az összes koresolyázókat gyorsaságban és ügyességben. De neki a koresolyázás nem volt élvezet, hanem munka. Nem mulatságból alakította át a derekát boává, a lábait Merkurszárnyakká, hanem azért, hogy lássák őt. Hogy lássák, érdekesnek találják — és higgyenek neki. Mert egy fiatalember, akinek hosszú imponázás szakála van és ügyesen koresolyázik, mindig bizalomgerjesztő megjelenés olyanoknak, a kik még nem tanulták meg ezt a nemes sportot és — jégre akarnak menni. Ezeket leste Fránya Péter. A félénk, didergő, reszkető alakokat, akik irigykedve nézték az ő művészetét és minden pillantásuk elárulta, hogy mennyire örülnének, ha megismerkedhetnének ezzel a jégművésszel és tőle utmutatást nyerhetnének. Vizsga szemmel nézte őket végig naponta, keresve azt, akire várt. Várt pedig egy olyan alakra, aki által magának biztos existenciáját alapíthasson. Valami előkelő urra, vagy gazdag kereskedőre, vagy befolyásos, magasrangú hivatalosra, vagy akár kire, de mindenesetre olyanra, akit érdemes jégre vezetni.

Egyik hideg téli napon, mikor szokás szerint ropogott a hó a talp alatt, Fránya Péternek sok bámuloja akadt. Sűrű fekete embertömeg állt el a jégpálya határait, felfogva a sivitő szelet a koresolyázók elől. A legelső sorban egy magas, sárga télikabátú ur alig tudott betelleni a Péter cifra figuráival. Majd elnyelte a szemével a könnyedén tovasikló alakot s annyira figyelemmel kísérte, hogy végre Fránya Péternek is feltűnt. Ő is a maga részéről élesen szemügyre vette a sárga télikabátú urat és — meg volt elégedve a vizsgálattal.

— Nem tudom még ki, de ez lesz az én emberem, gondolta.

És azontul jobbadán a szöke ur előtt maradt. Ott tánczolt, repült, siklott, az összes művészetét kifejtette, csak hogy minél jobban elragadjá az érdeklődő vendéget. Eközben folyton vizsga szemeket vetett rá. A szöke ur előkelő tartása, nyugodt, csendes viselkedése, izléses és finom ruházata nagyon jó hatással voltak rá. Még az sem került ki a figyelmét, hogy nagyon finom szivart szí. A sárga kabátú ur sem szűnt meg élénk figyelemmel lenni a koresolyaművész iránt. Le nem vette a szemét róla, s bár hangos jelét nem adta is a tetszésnek, arczáról le lehetett olvasni, hogy teljesen meg van elégedve a látottakkal.

A vendég és a művész sokáig nézték egymást. Fránya

Péter mosolygó pillantásokat vetett az előkelő nézőre, hogy gondosan ápolat fehér fogai kivillantak belé s kipirult arczai kezdett új meg új figurákba, melyekkel a kiszemeltnek figyelmét lebilincselhesse. Magában pedig azon tanakodott, hogy ki lehet az a magas szöke ur? Hogy gazdag és előkelő, az meglátszott egész megjelenésén, de Péter azt latolgatta, hogy mágnás, vagy főhivatalnok, vagy valami nagy bankház tulajdonos-e, mert úgy érezte, hogy ez az ur van hivatva az ő jövő sorsa fölött dönteni. Ha mágnás, majd ráveszi, hogy magántitkárának fogadjá. Ha főhivatalnok, majd iparkodik bejutni a családjába, a többit meg majd megbozza az az aranyos véletlen, amelyben föltétlenül bízott. Ha bankár, annál jobb, csak egyszer közelébe férközhessen, majd gondja lesz rá, hogy aztán annál távolabbra jusson tőle. Egyelőre azon kell lennie, hogy valamiképen beszédbe elegyedhessen vele.

Az aranyos véletlen, úgy látszik, segítségére jött. A sárkakabátos ur ott hagyta a partot, a pénztárhoz ment s rövid idő múlva koresolyával a lábán megjelent a jégen. Bátorlatlanul, félénken tipteggett tova, többnyire a korlátfába kapaszkodva. Fránya Péter tettetett közönyösséggel repült el néhány sor mellett, oly közel, hogy majdnem feldöntötte. Az újdonsült jégtánczos láthatólag irigy pillantásokat vetett utána, mondáná: hejh, hejh, ha én is így tudnék koresolyázni. De nem ment neki sehogy sem. Csuszott, bukácsolt, kapaszkodott. Péter pedig incselkedően folytatta műnőverjét. Ott tánczolt, siklott folytonosan körülötte, szánakozóan mosolygott, majd ismét villámgyorsan tova repült, hogy egy ügyes kanyarulattal megint ott teremjenelőtte. Azt akarta, hogy az a szöke ur szólítsa meg őt előbb, hogy így ő kerüljön felül és adhassa a jóindulatút, aki szíveséget tesz.

Hanem úgy látszik, a szöke ur nagyon tartózkodó. Akármilyen irigy pillantásokat vet is a nagy fekete szakálú koresolyaművészre, annyira még sem megy, hogy megszólítsa. Ez is csak azt bizonyítja, hogy nagyon előkelő; annál jobb; de majd segíték én magamon, gondolá Fránya Péter. A következő fordulatnál villámsebessen iramlott a jégen s mintha nem tudna már kikerülni, közvetlen közel ment hozzá, bele is ütődött egy, hogy majd leverte a lábáról. Hangos pardont kiáltva, hirtelen megállott és félig gúnyosan, félig szánakozóan mosolygott.

— Én rajtam a sor pardont kéroi, felelé szeliden, de méltósággal a szöke ur. Oly ügyetlen vagyok még.

— Oh kérem, majd meghozza az ügyességet a gyakorlat. És szeretett volna örömeiben hangosan felkaezagni, hogy sikerült szóba elegyedni a kiszemelt áldozattal. Meg vagy fogva, gondolta. Azután édeskésen folytatta.

— Bizony én is csak hosszu idő alatt vittem ennyire. Hanem az egyenes futamokat hamar el lehet sajátítani.

— Nekem nem akar sehogy sem sikerülni. Persze, ha valaki utmutatást adna, mindjárt könnyebben menne a dolog.

— Igaza van uraságnak . . . nagyságnak. Jó vezető rövid idő alatt megtaníthatja. Azonban illet nehéz találni, tette hozzá nyomatékkal.

A szöke ur hallgatott és csendesen mosolygott. Pillanatilag még gondolkozott, aztán habozva kérdezte:

— Uraságnak olyan kitünően ért a koresolyázás művészetéhez. Talán . . . de . . . nem sérttem meg? . . .

Nagyon finom ember, gondolta Fránya Péter; bizonyo-

szab mágnás. Már elképzeltte magát a magánútkári állásban, amint kényelmes karosszékeben bodor füstöket eregetve a tömör pénztrézárát simogatja.

— Oh kérem, ezer örömmel, felelé oly hangon, mely alig tudta elpalástolni izgatottságát.

— Ha tehát nincs ellenére, a többit megbeszéljük, mondá nyugodtan az áldozat. De ön is már régen itt van uram és magam is átfáztam. Nem mennék valamelyik vendéglőbe? Egy pohár jó bor és egy kis sült mellett majd mindketten fölmelegszünk és nyugodtabban elbeszélgethetünk, mint itt a fogvazogató hidegben.

Fránya Péter el volt ragadtatva, hogy ilyen jól indul a dolog, de iparkodott lehetőleg közönyös arcot vágni. Most már bizonyosra vette, hogy jól választott. Aki mindjárt vacsorával kezd, az nem lehet más, mint magyar mágnás.

— Amint tetszik uram, Fránya Péter vagyok.

Az előkelő ur mélyen arczába nézett Péternek, aztán végig járatta rajta szemeit és csak enyit mondott:

— Nagyon örülök.

Nem mutatta be magát, a mit Fránya Péter ismét a maga javára magyarázott: ez újabb bizonyítéka annak, hogy az, aki előtte áll, csakugyan főnemes. Tagadhatlanul az. Ilyen non ebalance-szal, ilyen nyugodt méltósággal közönséges emberfia nem rendelkezik. A szöke ur újra végig nézte Fránya Pétert s még egyszer, most már bizonyos nyomaték-kal mondta:

— Nagyon örülök.

A vendéglői vacsora betetőzte a Péter reményeit. Az a fesztelen előkelőség, az a francia izlés a pikáns ételekben a borok megválasztása s tetejébe a pezsgő, utolsó szikráját is elszlatta volna a kételynek, ha már amugy is nem lett volna teljesen biztos a dolgáról.

— A teát talán jobb lesz otthon meginni. Ha oly szives lenne hozzám fáradni.

Péter tulbaldog volt. Még remélni se merte soha, hogy az existenciája-alapítás ilyen könnyű. Csillogó szemekkel agrott föl helyéről s forrón megrázva a szöke urnak mind a két kezét, lelkesülten felelé:

— Parancsoljon velem uram, önért a pokolba is elmegyek.

— Na, annyira nem vagyunk, mosolygott. De nem messze leszen tőle, tette hozzá, magában mormogva.

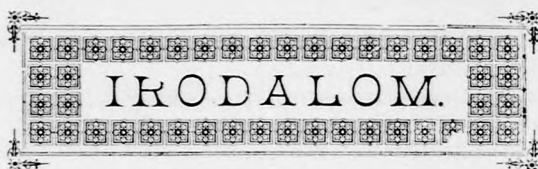
Fizetett, karon fogta Fránya Pétert, kiment vele az utcára, intett egy bérkocsinak és halkan megmondta, hova hajtson. Péter: szeretne volna előre tudni, hova mennek, de nem értett belőle csak annyit, hogy valamiféle palotát mondott. Körülbelül tíz-tizenöt pereznyi vágatás után megállott a kocsin. Kiszállottak. A szöke ur oda állott Fránya Péter elé, ünneplésesen a vállára tette a kezét s ennyit mondott:

— Kleibeisz Mór, vagy Lipeky Tihamér, vagy Hangos Mihály, legujabban Fránya Péter — a törvény nevében! Titkos rendőr vagyok. Ön fogoly.

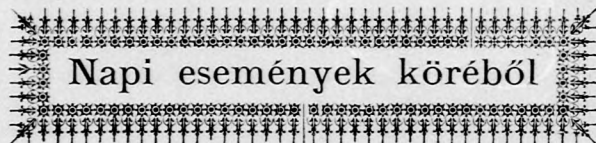
Fránya Péter existenciája meg volt alapítva tizenkét esztendőre.

Cenner Lajos.*)

*) Mutatvány a t. szerzőnek „Negyedórak“ cz. beszélygyűjteményéből, melyet melegen ajánlunk.

— „Kortársok“ „Zeitgenossen“, „Vekodruhovia“ cz. a magyar, német és tót ifjuság és nép számára Körösi László dr. fővárosi író és főreáliskolai tanár szerkesztésében és kiadásában egy új füzetes irodalmi vállalat indul meg, mely hazafias és tanító irányánál fogva méltán megérdemli az olvasó közönség pártfogását. A Franklin-Társulat nyomdájában készülő diszes füzeteket mesteri kivitelű arczkép és művészi czimlap fogja ékesíteni. Az 5—10 ivre terjedő füzetek a fejedelmek közül népszerű nyelven be fogják mutatni három hazai nyelven a következőket: XIII. Leo. — Ferencz József. — Erzsébet. — Ferencz Ferdinánd fg. — Viktória angol kir. — II. Vilmos német cs. — III. Sándor orosz cz. — Umberto olasz kir. — II. Lipót belga kir. — II. Oszkár svéd-norvég kir. — Abdul Hamid török cs. — IX. Keresztély dán kir. — XIII. Alfonso és Krisztina. — Károly román kir. — Sándor szerb kir. — György görög kir. — Károly Ferd. portugall kir. — Ferdinand bolgár fejedelem. — A főpapok közül: Vaszary K., Császka Gy., Samassa J., Schlauch L., Hornig K., Hidassy K., Zalka J., Dulánszky N., Schopper Gy., Meszlényi Gy., Steiner F., Bábics Zs., Dessewffy S., Bende J., Rimely K., Cselka N. érsekeket és püspököket. — Az állam-férfiak közül: Kossuth, Tisza K., Wekerle, Szilágyi, Csáky A., Apponyi, Eötvös, Ugron, Berzeviczy, Zichy N., Eszterházy M. M., Csemegi, Szilágyi, Zichy Jenő. — Írók: Jókai, B. Bajza L., Sz. Nógáll J., Tutsek Anna, Tóth L., Szilágyi S., Szász K., Gyulai P., Vadnai K., Vajda J., Falk M., Baksai S., Agai A., Horváth Gy., Rákosi J., Szana T., Ábrányi, Bartók, Kaas, Endrődi, Erődi B., Mikszáth, Váradi A., Herczeg, Karczag stb. — Művészek: Munkácsy, Zichy M., Benezur, Wagner, Roskovits, Lietzenmayer, Ströbl, Zala, Zichy M., Paulay, Prielle K., Jászai M., Márkus E., Török J., Blaháné, Kürty Kl., Ujházy, Nádai, Nagy, Mihályfi stb. — Tudósok: Pulszky, Brassai, Vámbéry, Eötvös, Szécheny, Szily, Thaly, Szinyeyei, Szabó, Fraknói, Knauz, Pör, Dankó, Széchenyi, Lóczy, Herman, Beöthy, Schwarz, Ábrányi, Nagy J., Szarvas, Timon, Czigler stb. — Külföldi nagyok: Bismarck, Edison, Carnot, Gladstone, Mommsen, Virchow, Lindau, Müller, Cantu, Rósi, Flammarion, Pasteur, Koch, Rothschild, Matejko, Zumbusch, Joachim, Sarab B., Duse, Sarasate, Vudi, Mascagni, Ibsen, M. Twain, Tolsztoj, Zola, Sardou, Ohnet stb. Egy egy füzet bolti ára 30 kr. Öt füzet előfizetési ára egy frt, mely összeg a szerkesztő-kiadó nevére (Bpest, Andrássy-ut 25 sz. a.) küldendő.

— **Papzentelés.** Kegyelmes püspök urunk Ő Nagyméltósága f. hó 16-án Albert István, Csató Ferencz, Gáspár János, Medgyesy János, Oláh Károly, Otti Mózes, Péterffy Lőrincz, Popp József, Szekeres József és Szélyes Dénes vég-

zett theologusokat és Agoston Ignác szerepét és tanárjelöltet a székesegyházban presbyterekké szentelte. A papszentelés magasztos szertartását számos áhitatoskodó hívő nézte végig. Déli 1 órakor a püspöki palota dísztermében a neopresbyterek tiszteletére Ő Excellenciája fényes ebédet adott, melyre az új papokon kívül a ft. káptalan, a kebli papság, tanári kar s még számosan valának hivatalosak. A negyedik fogás után ngos Kovács Simon kanonok-reaktor ur állott fel s a szoltáros ezen szavaiból „haec dies, quam fecit Dominus, exultemus et laetemur in ea“ kiindulva, igazán ékes toastban fejtegette azon általános örömet, mely az új papok felszentelése által úgy a klérust, mint a hívek egyetemét áthatja. Forró köszönetet mond Ő Excellenciájának, kinek tartós egészséget kíván. Alig hangzottak el a lelkes éljenzések, Ő Excellenciája emelkedett fel s egy megható beszédet intézett a neopresbyterekhez. A gondos édes atya szölet a világba távozó fiaihoz; szölet szövböl, lélekböl, melegséggel, bensőséggel. Már hála a jó Istennek sok papot szentelt fel — mondá Ő Excellenciája, — s elmondhatja, hogy kevés kivétellel mindenikben öröme telt. Vajha az új papokban is mindig öröme teljék. Ez pedig akkor fog létesülni, ha az új papok kötelességeiket a legpontosabban teljesítik s papi hivatásuknak élnek. Szomorú dolog, ha a pap nem pap, — jellegét világias érzülete és cselekvésmódja mintegy megezőlja, meghazudtolja. Szíve mélyéböl kívánja, hogy a neopresbyterek az egyház által kijelölt uton baladjanak, a kötelesség-érzet szilárd férfivá váljanak s azon kegyelmet, melyet a felszentelés által nyertek, soha el ne veszítsék. Élteti a neopresbytereket. Az ebéd 3 óra után végződött.

— **Prímiciák.** A neopresbyterek apostoli csoportjából négyen mutatták be a püspöki székhelyen első szentmise-áldozatukat az Urnak, pedig csak egy volt közülök gyulafehérvári illetőségű. Mi azonban ebben mélyebb jelentőséget látunk. Látjuk a püspöki székhely iránti hódolatot, az azzal való mystikus kapcsolatot, látjuk a papnevelő-intézet iránti hálát. Mindez arra ösztönözte, Gáspár János, Oláh Károly és Széllyes Dénes új papokat, hogy szent és széplöten áldozatuk zengését ott ajánlják fel a jó Istennek, hol „az Ur leve örökségük és kelyhek része“, hol magasztos hivatásukra hosszas évek során át elkészültek s abban az ősi székesegyházban lépjenek az Ur oltárához, a melynek számolyánál lettek az újszövetség áldozó-papjaivá. És igazán, megható jelenet vala, midőn f. hó 18-án reggel 7 órakor a katedralis ábitatos esendjét az említett három primiciás szentmise törte meg, kik egy-egy kanonoktól é. p. ngos Kovács Simón, Dr. Tódor József és Tamási Aron kanonok uraktól, meg assistansaitól környezve léptek vala egy-egy oltárhoz. A helyi klérus és szépszámu hívők részestültek az új misések áldásában. D. e. 9 órakor az irgalmas nővérek temploma is egy primicia magasztos színhelye vala. Itt Medgyesi János mondotta első miséjét ngos Fábian Sándor kanonok és püsp. helynök ur manuductiója mellett. Az irgalmas nővérek gyönyörű énekei nagyban emelték a közönség ábitátát. Déli 1 órakor a papnevelő intézet gyűjté egybe szeretetlakomára a primiciánsokat, manuductorait és az assistenseket. Kovács S. rektor ur Ő nagysága remek felkészöntöben éltette a primiciánsokat s ismételt szöivökre kötö a papi pályán való boldogulás feltételeit. Ezután megindult a dikciók árja. Ngos Fábian S. és Dr. Tódor J. kanonok urak,

Körödy, Vass és Zlamál tanárok ugyszölvá versenyeztek a papnevelő intézet iránti hálás ragaszkodásuknak ékesnél ékeesebb szavakba kifejezést adni. Itt is újböl üdvözöljük a primiciánsokat s Isten legszentebb áldását kérjük hosszas és terhes munkálkodásukra!

— **Személyzeti.** Körödy Endre sz. udvarhelyi gymn. tanár és finöv. igazgató saját kérésére nyugdíjaztatván és Pálczér Károly nyug. tanár a gyulafehérvári gymn.-nál helyettesített tanárságról lemondván: Varga Sándor sz. széki ülnök, sz. udvarh. gymn. tanár finöveldei igazgatónak, Petres András Gyulafehérvárról Cs.-Somlyóra rendes tanárnak, Csiky Miklós tanárjelölt Gyulafehérvárra helyett. tanárnak, Agoston Ignác tanárjelölt Sz.-Udvarhelyre h. tanárnak, Gruppenbergi Fehentheil Henrik brassói, Péter János gyulafehérvári, Szánthó Endre marosvásárhelyi és Wagner Sándor gyulafehérvári h. tanároknak kinevezettek. A promoveáltaknak gratulálunk, új kollégáinkat pedig szövböl üdvözöljük.

— **Szentek segítségül hívása betegségek ellen.** A szentek segítségül hívására vonatkozó dogmának kifejölését képezi azon jámbor szokás, hogy bizonyos betegségekben egyik-másik szenthez kiváló bizalommal fordulunk égi közbenjárásért. Az Isten szentei által megdícsöiti egyházát s azok rendkívüli hatalmokkal életölátos esodálatos módon gyógyították a betegeket, a menyországban pedig közbenjárásukkal segitenek rajtunk testi és lelki bajainkban. Azért helyesen cselekszenek azon hitoktatók, kik a szentek tisztelének tárgyalása alkalmával felemlítik a szentek segítségül hívását bizonyos betegségek ellen. Így a hosszan tartó láz ellen szent Domonkost szokás segítségül hívni; föleg pedig szent Lidvint, kit harminc évig gyötört a kínzó betegség. Vérfolyás ellen szienai szent Bernárdot és szent Gervázt. Szélhűdésből származó bénaság ellen szent Mór apátot, szent Frigyeszt. Ragadós betegségek ellen szent Rókuszt, Makárt, Lajost, paulai szent Ferenczet, szent Sebestyént, Adorjánt, borromei Károlyt, gonzagai szent Alajost, Katalint, Cipriánt. Föfájás ellen szent Lénárdot, Tivadar apátot, assiszi szent Ferenczet, szent Hugót, Szeverint, sienai szent Katalint, szemfájás ellen szent Józsetet, nerei szent Fülöpöt, szent Luca szüzet, Torokfájás ellen szent Balázs püspököt és vértanút, antioki szent Ignácot, magyarországi szent Margitot. Reumatikus bajok ellen szent Szervác püspököt, szent Lénárd szevillai püspököt. — Szent Bernárd helyesen jegyzi meg: Qui potens est in terra, potentior est in coelo ante faciem Dei. Valóban hasznos és dícséretes dolog Isten szenteit segítségül hívni betegségeinkben. (Bluteau. Nouvelle explication du catéchisme II. 682.)

— **Szabadkömüves akció a keresztelés ellen.** A szabadkömüvesek most azon mesterkednek, hogy a népet leszoktassák gyermekeik megkereszteléséről. Hogy ezt könnyebben elérhessék, a „világi komaság“-ot akarják meg honosítani, a keresztstílió tisztség feleslegessé tételé czéljából. Aki rászánja magát, hogy gyermekét nem keresztelteti meg, azt magukhoz édesgetik, gyermeke számára világi „keresztapát“ rendelnek, ki a szülök elhalása esetén az árván maradt gyermek neveléséről gondoskodik. A párizsi nagypáholy körlevélben kérte a franczia városok mairjeit, hogy vegyék kezökbe az ügyet és lennének segítségére a szabadkömüves páholynak, melynek egyetlen törekvése a „nép felvilágosítása és boldo-

gitása. A maiak azonban nem álltak kötélnek s így aztán a szabadkőműves páholyok magok indították meg a mozgalmat. Az első szabadkőműves „keresztelés” a javeli páholyban esett meg, hol a „keresztelendő” gyermek, annak szülei s a kirendelt „keresztapa” a szabadkőműves „templomban” helyt foglalván, a páholy mestere annak módja és rendje szerint „megkeresztelte” a gyermeket. Tehát 2½ évi buzgó serénykedés után még is tudtak fogni egyetlen egy apát, ki beleegyezett fiának szabadkőműves „megkeresztelésébe.”

Sz. 1205—893
t. 513.

Pályázati hirdetés tornatanítói állásra.

Az erdélyi róm. kath. státus főtanhatósága alatt álló Kolozsvári főgymnasiunhoz az 1893/94. tanév elején elfoglalandó tornatanítói állás betöltésére pályázat hirdetettik. Jutalomdíj évenként 500 azaz ötszáz forint. Az életkorti vallást, családi állapotot, végzett tanulmányt, hadkötelezettségi viszonyt és netalán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és a teljes középiskolára vonatkozó tornatanítói képesítésről szóló oklevéllel felszerelt folyamodványok f. évi augusztus 8-ig nagyméltóságu Lőnhart Ferencz erdélyi püspök urhoz Gyulafehérvárra adandók be. — Kolozsvár, 1893. július 13-iki ülés. Az elnök ur helyett: Finály Henrik, igazg. tanácsos. Szentkirályi, titkár.

— **Pályázati hirdetés.** A gyergyó-tölgyesi róm. kath. népiskolánál a tanítói állás üresedésbe jöven, arra ezen pályázat hirdetettik. Javadalma: 300 frt o. é. készpénz, havi utólagos részletekben, s ezen kívül csinos és kényelmes lakás, mely áll: 2 szoba, konyha, kamara és pinczéből. Veteményes kert. Intézkedés van téve arra nézve, hogy a pénz-fizetés idővel tetemes összeggel gyarapodjék. A tanító kötelessége lesz: a mindennapi és ismétlő tanköteles fiúk tanítása. — Pályázni kívánók felhívának, hogy keresztlevéllel, tanképesítő okmánnyal s netán eddigi szolgálataikról szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi augusztus hó 15-ig annak inkább küldjék be alólírothoz, mert ellenesethen nem fognak figyelembe vétetni. A megválasztott és kinevezett tanító szeptember utolsó napjaiban tartozik állását elfoglalni; véglegesítésre azonban csak egy sikeresen elböltött próbaév után számíthat. Kelt Gyergyó-Tölgyesben, 1893. június hó 25-én. Balogh Lajos lelkész, iskolaszéki elnök.

— **Pályázat.** A csikésatószegi rk. tanítói és segédkántori állomásra ezen pályázat hirdetettik. Fizetés 250 frt készpénz a község és egyházközség pénztárából, 10—15 forint stolaris jövedelem, 2 szobából álló lakás, egy kis veteményes kert. A megválasztottnak kötelessége leendő az 1—2 osztály tanítása, segédkántori és szükség esetén a sekrestyési teendők végzése. Pályázati határidő aug. 1. Az állomás kineveztetés után azonnal elfoglalandó. Csik-Csatószeg, 1893 július 10-én. Bálint Lajos plebános, iszkész elnök.

— **Pályázat.** A véczkei róm. kath. kántortanítói állás László Elek elhunyásával üresedésbe jöven, arra ezen pályázat nyitattik Jövedelme: 1. Ingatlanokból 25 frt. 2.) terményekből 96 frt. 3.) tandíjból 80 frt 4.) más forrásból 30 frt. 5.) 4 öl

tüzifa. 6.) Ingatlan egy tagosított 4 holdot kitevő jó fekvésti és minőségű birtok. — 7.) Egy jó korban levő cserepes kőház kettős szoba, pítvar és alkalmas pinczével; továbbá csűr kettős pajtával; egy nyári sütő konyhával; veteményes kert termékeny talajjal s egy jó vízi kut.— Császár János, iskolaszéki elnök.

— **Pályázati hirdetés.** A bordosi róm. kath. anyae gyházhöz tartozó Szent-Demeter fiókhitközségben a róm. kath. kitanítói állomás — mellyel a harangozás és a sekrestyési teendők is egybe vannak kapcsolva, — Bartók Albert eddigi kitanítónak Gelenczére történt kinevezése alkalmából üresedésbe jöven, arra ezen pályázat nyitattik Évi jövedelem: 1.) 2 szoba, egy kamara s egy konyhából álló lakás; csűr, istálló, veteményes kert. 2.) 46 kl. őszbuza. 3.) 40 kl. zab. 4.) 30 véka szemes törökbuza. 5.) 12 frt. ospora. 6.) 2 öl kemény tűzi fa. 7.) tandíj 20 frt. 8.) A magtár alapból 28 frt. 9.) 3 hold szántó és kaszáló. 10.) 14 frt 66 kr. szentmise alapítvány. 11.) Stóla mintegy 10 frt. Pályázhatnak okleveles kitanítók és képezdét végzett növendékek. Pályázni kívánók azzal értesíttetnek, hogy kellőleg felszerelt folyamodványukat f. 1893. július hó 30-ig alulírt lelkészi hivatalhoz küldjék be. Személyes jelentkezés előnyben részesül. Bodos (Udvarhely megye, u. p. Nagy-Kend) 1893 július hó 8-án. Magdó Mihály, róm. kath. lelkész, isksz. elnök.

— **Pályázati hirdetés.** A bordosi r. k. kántortanítói állomás — mellyel a harangozás és a sekrestyési teendők is egybe vannak kapcsolva — Zsigmond Gáspár eddigi kitanító nyugdíjaztatása alkalmából üresedésbe jöven, arra ezen pályázat nyitattik. Évi jövedelem: 1.) 2 szobából álló lakás, pincze, csűr, istálló, gyümölcsös és veteményes kert. 2.) 32 kl. őszbuza. 3.) 26 kl. zab. 4.) 26 véka szemes törökbuza. 5.) 12 frt. 35 kr. ospora. 6.) 9 szekér kemény tűzifa. 7.) tandíj czímen mintegy 25 véka szemes törökbuza. 8.) A magtár alapból 20 frt. 9.) püspöki segély utólagos évnegyedes részletekben 50 frt. 10.) 3 hold szántó és kaszáló hármas fordulóban. 11.) stóla mintegy 8 frt. Pályázhatnak okleveles kitanítók és képezdét végzett növendékek. Pályázni kívánók azzal értesíttetnek, hogy kellőleg felszerelt folyamodványukat f. 1893. július hó 30-ig alulírott lelkészi hivatalhoz küldjék be. Személyes jelentkezés előnyben részesül. Bodos, 1893 július hó 9-én. (Udvarhely megye, u. p. Nagy-Kend.) Magdó Mihály, r. kath. lelkész, isksz. elnök.

— **Pályázat.** Az oláhláposbányai kincstári róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetettik. Járandóságok: A magas kir. kincstártól évi 300 frt. havi utólagos részletekben, 37 frt 80 kr. kántori illetmény. 32 frt. évi fa, — 25 frt iskolafűtés- és takarítási átalány; 40—50 frt stolaris jövedelem és kényelmes lakás, kerttel. A bányász-zenekar vezetésére képesített, esetleg még 60 frtnyi tiszteletdíjat is élvezhet. Kötelességek: A mindennapi és ismétlő fiúiskolások tanítása és a kizárólagos kántori teendők. Pályázni óhajtok, kellően okmányolt folyamodványukat 1893 augusztus 15-éig alattírt esperes-hivatalhoz nyújtsák be. Szamos Ujvárt, 1893 július 17-én. U. p. Szamos Ujvárt, Szolnok-Dobokámegye. Csákány Adó d á t, főesperes.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT